

SZAKMAI GYAKORLATOK MÓDSZERTANI SEGÉDANYAGAI

az óvodapedagógus szak gyakorlati képzéséhez

Összeállította:

Bereczkiné Záluszký Anna, Endrődy-Nagy Orsolya, Hegedűsné Tóth Zsuzsanna, Nevigyánszky Éva, Perina Patrícia és Vastag Ágnes tutorok javaslatai, valamint a képzésben részt vevő mentorok és hallgatók észrevételeinek felhasználásával

B. Lakatos Margit

A szakmai segédanyagok „tesztelése”, Hilbert Mátyásné koordinációs munkájának köszönhetően, négy éven keresztül folyt az ELTE Tanító és Óvóképző Karán.

ELTE Tanító-és Óvóképző Kar
Neveléstudományi Tanszék

Budapest, 2015

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

TARTALOM

1. Bevezetés.....	3
2. Általános tájékoztató a szakmai gyakorlatokhoz.....	4
2.1. Tájékoztató a hallgatók és a mentor óvodapedagógusok számára – nappali tagozaton.....	5
2.1.1. A gyakorlatok kerete	5
2.1.2. A gyakorlat tartalma – félévenként bővülő feladatokkal	6
2.1.3. A gyakorlatok értékelése	7
2.1.4. Információ, kapcsolattartás.....	8
2.2. Tájékoztató a hallgatók és a mentor óvodapedagógusok számára – levelező tagozaton.....	9
2.2.1. A gyakorlatok kerete	9
2.2.2. A gyakorlat tartalma – félévenként bővülő feladatokkal	10
2.2.3. A gyakorlatok értékelése	11
2.1.4. Információ, kapcsolattartás.....	12
3. Ajánlás óvodapedagógus hallgatók számára a gyakorlatok dokumentációjához – nappali és levelező tagozat	13
3.1. Portfólió az óvodai gyakorlatokról.....	14
3.2. Ajánló a portfólió elkészítéséhez	14
Irodalom	32

1. BEVEZETÉS

A szakmai gyakorlatok módszertani segédanyagainak összeállításával egyrészt az volt a célunk, hogy a mentor óvodapedagógusok és a hallgatók áttekinthessék a gyakorlati rendszer egészének felépítését, ezáltal segítsék értelmezni az egyes félévek képzési céljainak és feladatainak összefüggését a képzés folyamatában. Másrészt támogatást szeretnénk adni az elméleti tartalmak és a gyakorlat összehangolásához, a hallgatói munka önállóbbá válásához, valamint a képzési követelmények egységes érvényesítéséhez az ELTE Tanító-és Óvóképző Karának óvodapedagógus hallgatóit fogadó óvodáiban.

Az óvodapedagógus hallgatók gyakorlati felkészítésének legfőbb szabályozója a kar BA programja, a megvalósulásban pedig kulcsszerepet töltenek be a képzésben résztvevő intézmények. Mivel az ELTE Gyakorló Óvodája mindössze 4 hallgatói csoportot tud rendszeresen és folyamatosan fogadni, a további 28 nappali képzésben részesülő csoportnak a főváros különböző óvodái adnak helyet (2015. januári adat). Nem csupán a nappali, de a levelező tagozaton is – ahol a hallgatók maguk választanak gyakorlóléhelyet –, az óvodák többsége térben meglehetősen távol van a képző intézménytől. Jóllehet az óvodák sokfélesége gazdagíthatja a képzési tartalmakat, ám ez a tagoltság megnehezíti az információáramlást a gyakorlati műhelyként szolgáló óvodák és a képző intézmény között. Ennélfogva nagy szükség van a képzésben résztvevő hallgatók, tutorok és mentorok megfelelő tájékoztatására, a hatékony koordinációra.

A kar és a gyakorló helyek együttműködésének erősítésére, a szakmai párbeszéd kereteinek kialakítására többféle megoldás született az utóbbi években. Ezek közé tartoznak az alábbiak:

- a tutori rendszer kiépítése és működtetése;
- a pedagógus szakvizsga gyakorlatvezető óvodapedagógus moduljának kialakítása, és a képzés elindítása;
- a rendszeres, legalább félévenkénti tutor-mentor találkozások az aktuális feladatok meg-beszélésére;
- a mentor óvodapedagógusok részvétele a módszerspecifikus szakmai napokon, konferenciákon;
- az ELTE Gyakorló Óvoda modell-szerepének kiemelése;
- egyéni és csoportos mediálás a tutorok közreműködésével;
- a BA program gyakorlati képzési feladataihoz illeszkedő szakmai anyagok készítése stb.

A hallgatók és a mentor óvodapedagógusok számára készült szakmai anyagok – tájékoztatók, segédletek, tervezetek stb. – lépésről lépésre írják le a kar BA programjához, valamint a képzés struktúrájához illeszkedő aktuális félévi feladatokat, útmutatóként szolgálnak a jelöltek óvodai munkájának megtervezéséhez, és a tapasztalatok feldolgozásához. Jóllehet, a korábban elkészült *A gyakorlati képzés füzete (Podráczky – B. Lakatos – Böddi, 2011)* című kiadvány hasznosnak bizonyult, ám – a tapasztalatok azt mutatják, hogy – néhány vonatkozásban részletesebb információra lenne szükség. Erre a kiegészítésre vállalkozott ez a munka.

A szakmai gyakorlatokhoz készül módszertani segédanyagunk két részből áll:

- az **Általános tájékoztató a szakmai gyakorlatokhoz** című fejezet áttekintést ad a *hallgatóknak* és a *mentor óvodapedagógusoknak* a képzés három évének feladatairól, a munka ütemezéséről. Noha a gyakorlati képzés követelményei a nappali és levelező tagozaton jórészt megegyeznek, ám a gyakorlatok szervezése, az óvodákkal és a jelöltekkel való kapcsolattartás, a tutorálási lehetőségek stb. olyan mértékben térnek el egymástól, hogy inkább a tagozat sajátosságaihoz igazodó tájékoztató bizonyult célravezetőnek. Ezért készült külön-külön tájékoztató a két tagozat számára.
- az **Ajánlás óvodapedagógus hallgatók számára a gyakorlatok dokumentációjához** fejezet, a nappali és levelező tagozat számára egységesen, a gyakorlatok félévi feladataihoz kapcsolódva tesz javaslatot egy tanulási portfólió elkészítésére. Ez a portfólió lehetőséget ad hallgatóknak, hogy bemutassák felkészülésüket, elvégzett munkájukat, strukturálják tapasztalataikat, és reflektáljanak saját szakmai fejlődésükre.

2.
ÁLTALÁNOS TÁJÉKOZTATÓ A SZAKMAI GYAKORLATOKHOZ

2.1. Tájékoztató a hallgatók és a mentor óvodapedagógusok számára – nappali tagozaton

2.1.1. A gyakorlatok kerete

A gyakorlatok tartalmát és időkeretét a tantervi követelmények határozzák meg.

Az óvodapedagógus szak szakmai gyakorlatának struktúrája
NAPPALI TAGOZAT

Képzési időszak	Kurzusok	Óraszám	Lezárás
1. félév	Egyéni óvodai gyakorlat I.	15 óra	minősített aláírás
2. félév	Egyéni óvodai gyakorlat II. Csoportos óvodai gyakorlat I.	25 óra/félév 3óra/hét	gyakorlati jegy minősített aláírás
3. félév	Egyéni óvodai gyakorlat III. Csoportos óvodai gyakorlat II.	25 óra/félév 3óra/hét	gyakorlati jegy minősített aláírás
4. félév	Egyéni óvodai gyakorlat IV. Csoportos óvodai gyakorlat III.	25 óra/félév 3óra/hét	gyakorlati jegy minősített aláírás
5. félév	Egyéni óvodai gyakorlat V. Csoportos óvodai gyakorlat IV.	25 óra/félév 3óra/hét	gyakorlati jegy minősített aláírás
6. félév	Összefüggő külső szakmai gyakorlat Zárfoglalkozás Csoportos gyakorlat V. Esetelemzés	8 hét 2óra 2óra/hét	minősített aláírás gyakorlati jegy minősített aláírás

Az óvodai gyakorlat óraszáma a gyermekek között eltöltött munkavégzés időtartamát jelenti:

- 1. félév: 15 óra (intézménylátogatások)
- 2–5. félév: 20 óra/félév (Egyéni gyakorlat)
3 óra/hét (Csoportos gyakorlat)
- 6. hét: 8 hét (Összefüggő külső szakmai gyakorlat, zárófoglalkozás)

A hospitálások munkarendje és alapszabályai

Az *Egyéni óvodai gyakorlatok* javasolt munkarendje:

- 4 nap délelőtt (8.00–13.00)
- 1 nap délután (11.00–16.00)

A gyakorlatok munkarendje igazodik a mentor munkarendjéhez.

A *Csoportos gyakorlatok* munkarendje (2–5. félév): heti egy délelőtt: 8.00–11.30

- Megfigyelés a gyermekcsoportban: 8.00–9.30
- Elemzés, értékelés: 10.00–11.30

Az óvodai hospitálás feltételei: egészségügyi igazolás, váltócipő és váltóruha.

A gyakorlat során a jelöltre is érvényesek a választott óvoda higiénés-, viselkedési-, és biztonsági szabályai, ezeket bővebben a *Gyakorló óvodai illemtan* (Nevigyánszky, 2015) kiskatéja tartalmazza.

2.1.2. A gyakorlat tartalma – félévenként bővülő feladatokkal

1. félév: tájékozódás három intézményben (bölcsőde, óvoda, iskola); ismerkedés a gyakorlat helyszínénél szolgáló óvodával (mentor, gyerekek stb.); tapasztalatszerzés a gyermekcsoport életéről, a szabad játékról, és az óvodapedagógus munkájáról.
2. félév: gondozás, szabad játék támogatása; munka jellegű tevékenységek irányítása; spontán tapasztalatszerzés támogatása.
3. félév: gondozás, szabad játék támogatása, munka jellegű tevékenységek irányítása; szervezett tevékenységek irányítása: mese, vers, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.
4. félév: gondozás, szabad játék támogatása, munka jellegű tevékenységek irányítása; szervezett tevékenységek irányítása: ének és testnevelés foglalkozás.
5. félév: gondozás, szabad játék támogatása, munka jellegű tevékenységek irányítása; szervezett tevékenységek irányítása: külső világ tevékeny megismerése (környezeti és matematikai tartalommal).
6. félév: a nevelőmunka egészének ellátása: gondozás, szabad játék támogatása, munka jellegű tevékenységek irányítása; szervezett tevékenységek irányítása: mese, vers, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, ének és testnevelés, külső világ tevékeny megismerése.

Kiegészítések a gyakorlati munka áttekintéséhez:

Óvodaválasztás. A nappali tagozatos hallgatók, a kar által felkínált gyakorlóléhelyek közül, három évre választanak óvodát. A hallgató az aktuális *Egyéni gyakorlat* kurzusát a *Csoportos gyakorlattal* párhuzamosan, ugyanabban az óvodai csoportban teljesíti. A gyakorlatvezető, a kartól kapott névsor alapján, minden félév elején egyeztet a hallgatókkal a munkarendet.

Az első félév rendhagyó menete, feladatai: tájékozódó látogatás három intézményben

Hospitálások az óvodában: a tutor és mentor szervezésében

- 1) a hallgatói csoport bemutatkozó látogatása a félév elején (regisztrációs hét)
- 2) egyéni hospitálás: egynapos látogatás a gyermekcsoportban (október–november)

A hallgatók az őszi félév során

- megismerkednek a mentoraikkal, az óvodavezetővel, az óvoda dolgozóival;
  - megismerkednek a gyermekcsoporttal;
  - betekintenek az intézmény életébe, működésébe (helyi program, házirend stb.);
  - megismerik az intézmény tárgyi feltételeit (helyiségek, terek, felszereltség stb.);
  - megismerkednek a hospitálásaik során érvényes alapvető szabályokkal;
  - kialakítják a kapcsolattartás módját a mentorral és a csoporttársakkal;
  - megválasztják a csoport képviselőjét;
  - megbeszélik a mentorral az észrevételeiket.
- 3) módszertani bemutató (csoportos látogatás): két alkalommal (szeptember-október)
A játékbeutató megfigyelési szempontjai: *Tájékoztató a játékmetodikai bemutatóról* (letölthető a kari honlapról).

Hospitálás bölcsődében: a látogatás helyét és idejét a kar szervezi.

Hospitálás iskolában: a látogatás helyét és idejét a hallgató egyénileg szervezi.

A hallgató a hospitálások tapasztalatait a *Gyakorlati képzés füzetében* található szempontok alapján összegezi, majd bemutatja a mentoráló pedagógusoknak. A kisgyermeknevelő, az óvodapedagógus és a tanító aláírásukkal igazolják a feladatok teljesítését. A félév minősítését, a képzési füzet dokumentációja alapján a tutor regisztrálja.

Az egyéni gyakorlat 2–5. félévében, a hallgató egy hetet tölt az óvodában, és ez idő alatt felmentett az iskolai tanórák látogatása alól. Az egyhetes hospitálása során – a mentor támogatásával, – egyre nagyobb önállósággal látja el az aktuális félév feladatait. Az önállóság különösen az olyan rendszeresen ismétlődő feladatokban, tevékenységekben várható el, mint a gyermekekkel való kapcsolat kialakítása, a spontán tapasztalatszerzés támogatása stb. A szervezett tevékenységekre, a jelölt a módszertani tanulmányai és a mentor által vezetett foglalkozások tapasztalatai alapján, írásban is felkészül (mintatervezetek és elemzési szempontok megtekinthetők a kari honlapon).

A tervezetek, megfigyelésekkel és reflexiókkal együtt a félévente elkészített portfólió részét képezik, amelyben a hallgató összegezi és bemutatja a feladataihoz kapcsolódó munkáját, tapasztalatait.

A csoportos gyakorlatok napja megegyezik a mindenkori egyéni hospitáló utolsó napjával. Ezen a napon – heti egy alkalommal, – a hallgatók megfigyelik társaik óvodai munkáját, és reflektálnak a látottakra. Egymás munkájának rendszeres megfigyelése a társas tanulás kiemelt terepe, hiszen a jelöltnek lehetősége van arra, hogy a „társai tükrében” szemlélje a saját munkáját, a megfigyelőknek pedig különleges tapasztalat, amikor a közel azonos szakmai felkészültséggel rendelkező hallgatótársukat követhetik nyomon az óvodapedagógusi szerep gyakorlásában.

A csoportos gyakorlatok részét képezik az óvodapedagógus irányította módszertani bemutatók is.

A nyolchetes összefüggő gyakorlatokra a hallgató választotta külső helyszínen, a képzés utolsó félévében kerül sor. Az előzetes felkészülés, és az első napok tájékozódó hospitálása a nevelői teendők önállóan ellátásával folytatódik. A jelölt – a mentora jelenlétében, – támogatja és elősegíti az óvodás gyermekek készségeinek és képességeinek fejlődését, fejlesztését a spontán és szervezett tevékenységekben. A szervezett tevékenységekre írásban is felkészül (tervezetek, vázlatok). Valamennyi tevékenységben a gyermek készségeinek, képességeinek fejlesztésére helyeződik a hangsúly, és a témák feldolgozásában javasolt a „kevesebb több elvének” követése. Ez úgy értelmezhető, hogy egy-egy témát többször érdemes körbejárni, változatosan „hangszerelni”, miközben a jelölt megtapasztalhatja a gyermekek formálódó készségeit, képességeit, felismeri az egyéni különbségeket és az ezzel kapcsolatos pedagógiai feladatokat. A metodikai tapasztalatainak birtokában lehetősége van arra is, hogy a problémák felismerésével korrigáljon, és újabb megoldásokkal próbálkozzon az adott területen.

Részvétel és igazolás az óvodai hospitáláson és a bemutatókon

Az egyéni hospitálás időpontjait a hallgató a gyakorlati képzési füzetében, a csoportos hospitálásokon való megjelenést a jelenléti íven igazolja. A módszertani bemutatókon való részvételt a mentor aláírása hitelesíti a képzési füzet *Csoportos megfigyelések* rovatában. A hiányzás pótlására a mentor adhat lehetőséget.

2.1.3. A gyakorlatok értékelése

Az **Egyéni gyakorlat** során a hallgató és mentora rendszeresen konzultálnak a feladatokról és az elvégzett munkáról, a gyakorlat befejezésekor pedig értékelik a heti teljesítményt. A hallgató reflektál a saját munkájára: a pedagógiai történéseket a célok és feladatok tükrében elemzi, értelmezi. A csoporttársak elemzését követően, a gyakorlatvezető visszajelzést ad a jelölt heti teljesítményéről, értékelése – a félévi feladatokhoz illeszkedve – a nevelőmunka egészére kiterjed.

Az értékelés összetevői:

- a gyermekekkel való kapcsolat
- a gondozási teendők ellátása, és a gyermekek munka jellegű tevékenységének irányítása
- a szabad játék támogatása
- a spontán tapasztalatszerzés támogatása
- a szervezett tevékenység irányítása (3–6. félév)
- elemzés.

A **Csoportos gyakorlatok** minősítését a heti gyakorlatokon való részvétel, az elemző órai aktivitás, valamint a félévi portfólió elkészítésének színvonala határozzák meg.

A mentor a hallgatók szakmai előrehaladásáról rendszeresen konzultál a ttorral.

A félév végén a mentor bevezeti a hallgató gyakorlati füzetébe az Egyéni gyakorlat ötfokozatú érdemjegyét, és a Csoportos gyakorlat háromfokozatú (jól megfelelt, megfelelt, nem felelet meg) minősítését.

2.1.4. Információ, kapcsolattartás

Az óvodai gyakorlatok tartalmi kérdéseivel, észrevételeivel, a mentor és a hallgató a Neveléstudományi Tanszék tutorát kereshetik meg, módszertani segítséget pedig az adott kurzus oktatójától kérhetnek. Probléma esetén a mentor, a hallgatók és a csoportképviselők egyaránt kérhetnek egyéni vagy csoportos konzultációt a tutortól.

A szakmai gyakorlatok teljesítésére vonatkozó szervezési kérdésekkel, problémákkal a kar oktatási dékánhelyettesének titkárságához fordulhatnak.

Elérhetőségek:

Oktatási dékánhelyettes titkársága (név, e-mail)

Tutorok (név, e-mail, fogadóóra)

2.2. Tájékoztató a hallgatók és a mentor óvodapedagógusok számára – levelező tagozaton

2.2.1. A gyakorlatok kerete

A gyakorlatok tartalmát, és időkeretét a tantervi követelmények határozzák meg.

Az óvodapedagógus szak szakmai gyakorlatának struktúrája
LEVELEZŐ TAGOZAT

Képzési időszak	Kurzusok	Óraszám	Lezárás
1. félév	Óvodai gyakorlat I.	15 óra	minősített aláírás
2. félév	Óvodai gyakorlat II.	15 óra	minősített aláírás
3. félév	Óvodai gyakorlat III.	15 óra	minősített aláírás
4. félév	Óvodai gyakorlat IV.	15 óra	minősített aláírás
5. félév	Óvodai összefüggő gyakorlat I.	70 óra	gyakorlati jegy
6. félév	Óvodai összefüggő gyakorlat II. Zárófoglalkozás Csoportos gyakorlat. Esetelemzés	48 óra 2 óra 12 óra	gyakorlati jegy gyakorlati jegy minősített aláírás

Az óvodai gyakorlat óraszáma a gyermekek között eltöltött munkavégzés időtartamát jelenti:

- 1–4. félév: 15 óra/ félév, három egymást követő munkanap (Óvodai gyakorlat I–IV.)
5–6. félév: két hét/félév, tíz egymást követő munkanap (Óvodai összefüggő gyakorlat I-II., zárófoglalkozás)
5. félév: négy nap (az összefüggő gyakorlat része: ELTE-TÓK Gyakorló Óvodája)

A hallgató és a mentor, minden félév elején megállapodnak a hospitálások időpontjában: az őszi félévben ajánlott az október-november, a tavaszi félévben a február-március hónap. A gyakorlat ütemezésénél érdemes számba venni a pedagógiai munkához szorosan hozzátartozó, ám a hospitálások időkeretén kívüli munkák idejét is: a felkészülés, az óvodai dokumentumok áttanulmányozása, a mentorral való rendszeres konzultáció, a tapasztalatok rögzítése stb.

A hospitálások munkarendje és alapszabályai

1. nap (8.00–13.00): Tájékozódás az óvodában és a csoportban, a mentor munkájának megfigyelése
2. nap (8.00–13.00): Nevelési feladatok ellátása (az aktuális félévi feladatokkal)
3. nap (8.00–13.00): Nevelési feladatok ellátása (az aktuális félévi feladatokkal)

A gyakorlatok munkarendje igazodik a mentor munkarendjéhez.

Az óvodai hospitálás feltételei: egészségügyi igazolás, váltócipő és váltóruha.

A gyakorlat során a jelöltre is érvényesek a választott óvoda higiénés-, viselkedési-, és biztonsági szabályai, ezeket bővebben a *Gyakorló óvodai illemtan* (Nevigánszky, 2015) kiskatéja tartalmazza.

2.2.2. A gyakorlat tartalma – félévenként bővülő feladatokkal

1. félév: Megfigyelés a csoportban, bekapcsolódás a gondozási feladatok ellátásába; tájékozódás az óvoda működéséről; a gyermekek megismerése, és a kapcsolatok kialakítása.
2. félév: gondozás, szabad játék támogatása; munka jellegű tevékenységek irányítása; spontán tapasztalatszerzés támogatása.
3. félév: gondozás, szabad játék támogatása, munka jellegű tevékenységek irányítása; szervezett tevékenységek irányítása: mese, vers, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.
4. félév: gondozás, szabad játék támogatása, munka jellegű tevékenységek irányítása; szervezett tevékenységek irányítása: ének és testnevelés foglalkozás.
5. félév: gondozás, szabad játék támogatása, munka jellegű tevékenységek irányítása; szervezett tevékenységek irányítása: külső világ tevékeny megismerése (környezeti és matematikai tartalommal); mese, vers, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, ének és testnevelés foglalkozás.
6. félév: a nevelőmunka egészének ellátása: gondozás, szabad játék támogatása, munka jellegű tevékenységek irányítása; szervezett tevékenységek irányítása: mese, vers, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, ének, testnevelés, külső világ tevékeny megismerése.

Kiegészítések a gyakorlati munka áttekintéséhez:

Az óvodaválasztás optimális esetben három évre szól, hiszen a mentor személye biztosítja a folyamatosságot még akkor is, ha a gyermekcsoport összetétele időközben változik. A dajkaként, gondozóként, vagy gyermekfelügyelőként óvodában dolgozó jelölt a munkahelyén töltheti a szakmai gyakorlatát. Aki nem óvodában dolgozik, az maga választja ki a megfelelő gyakorlóléhelyet: érdemes személyesen tájékozódnia, melyik intézmény nyitott a fogadására, és vajon az óvodapedagógus tudja-e három éven keresztül vállalni a mentorálást. A levelező tagozaton olykor dilemmát jelent, hogy felkerülhetnek-e az alternatív program szerint működő intézmények a választható gyakorlóléhelyek listájára. Életszerű, ha a különböző programmal működő óvodák bekapcsolódnak a pedagógusjelöltek képzésébe, feltéve, ha a nevelőmunkában érvényesülnek az ONOAP előírásai, és a mentor óvodapedagógus vállalni tudja az „illeszkedést” az óvoda és a hallgató képzési feladatai között. Hasonló a helyzet pl. az integráló óvoda esetében, ahol a mérlegelésnél, az óvoda-pedagógusnak elsősorban a gyermekek sajátos szempontjait kell előtérbe helyezni.

Előkészületek: a gyakorlatok megkezdése előtt, a mentor és a hallgató megállapodnak a félévi feladatokhoz igazodó pedagógiai munka tartalmában, hogy a hallgató időben felkészülhessen azokra. A jelölt tájékozódik a gyermekcsoportban a nevelői teendőkről (gondozás, munkajellegű tevékenységek, szabad játék támogatása), és írásban is felkészül az aktuális szervezett tevékenységekre. A gyakorlat megkezdésének feltétele a mentor által jóváhagyott, és a módosítási javaslatok alapján korrigált tervezet (mese, vers, vizuális tevékenységek, az ének, testnevelés, külső világ megismerése). A szabad játék támogatására a jelölt a gyermekek, valamint gyermekcsoport játék-környezetének megismerésével (feltételek, szokások, játéktendenciák megfigyelésével) készül fel.

Az első hospitálási napon a legfontosabb a gyermekekkel való kapcsolat kialakítása, hiszen a hospitálások közötti néhány hónap alatt, különösen az őszi félévekben, sok változás történik a gyermekcsoportban (újonnan jött gyermekek stb.). Az „újraközeledést” segíti, ha a mentor előkészíti a gyermekeket a „vendég” (nem „kisóvónéni”!) érkezésére. Jó megoldás, ha a hallgató – lehetőség szerint, – a félévenkénti kötelező gyakorlati ciklusok között is meglátogatja a gyermekcsoportot. A gyermekek, a szülők, – nagyobb óvoda esetében akár a munkatársak – számára is informatív lehet, ha a jelölt a keresztnévvel ellátott kítűzöt viseli a hospitálása napjain, vagy elhelyeznek egy azonosításra alkalmas arcképes fotót a csoportszobában, a gyermekek szemmagasságában. A gondozóként, gyermekfelügyelőként, dajkaként stb. az óvodában dolgozó jelölt előnyben van, hiszen őt ismerik, és ő is jól ismeri az óvodai környezetet.

A gyakorlatok során a hallgató, – a mentor kíséretében, – egyre nagyobb önállósággal látja el feladatait az óvodában. Az önállóság különösen az olyan rendszeresen ismétlődő feladatokban, tevékenységekben várható el, mint a gyermekekkel való kapcsolat kialakítása, a spontán tapasztalatszerzés támogatása stb. A szervezett tevékenységekre a hallgató módszertani tanulmányai alapján írásban is felkészül (mintatervezetek és elemzési szempontok megtekinthetők a kari honlapon). A gyakorlat részét képezi a félévente elkészített portfólió, amely lehetőséget ad a hallgatónak arra, hogy összegezze és bemutassa az aktuális feladataihoz kapcsolódó munkáját, tapasztalatait.

Az összefüggő gyakorlatok két-két (ősz és tavasz) hetében, a jelölt – a mentora jelenlétében – önállóan látja el a nevelői teendőket: támogatja és elősegíti az óvoda gyermekek készségeinek és képességeinek fejlődését, fejlesztését a spontán és szervezett tevékenységekben. A szervezett tevékenységekre írásban is felkészül (tervezetek, vázlatok). Valamennyi tevékenységben a gyermek készségeinek, képességeinek fejlesztésére helyeződik a hangsúly, és a témák feldolgozásában javasolt a „kevesebb több elvének” követése. Ez úgy értelmezhető, hogy egy-egy témát többször érdemes körbejárni, változatosan „hangszerelni”, miközben a jelölt megtapasztalhatja a gyermekek formálódó készségeit, képességeit, felismeri az egyéni különbségeket és az ezzel kapcsolatos pedagógiai feladatokat. A metodikai tapasztalatainak birtokában lehetősége van arra is, hogy a problémák felismerésével korrigáljon, és újabb megoldásokkal próbálkozzon az adott területen.

Az ELTE-TÓK Gyakorló Óvodájában töltött négy napon, a hallgatónak lehetősége van egy újabb intézményt megismerni, egy gyermekcsoport életét tanulmányozni, majd a gyakorló óvoda és a „saját” óvoda működésének párhuzamba állításával, egy összehasonlító elemzést készíteni.

Részvétel és igazolás az óvodai hospitáláson

A hallgató a gyakorlati képzési füzetében bevezeti az alábbi adatokat: a fogadó intézmény neve, címe, a mentor óvodapedagógus neve, valamint a hospitálás ideje (az előzetes tájékozódás időpontjai). Az azonosításra szolgáló adatok – a hallgató nevével, és a tagozat megjelölésével – a félévi portfólió borítólapján szintúgy megjelennek.

2.2.3. A gyakorlatok értékelése

A napi munka végén, a hallgató és mentora rendszeresen konzultálnak a feladatokról és az elvégzett munkáról, a gyakorlat befejezésekor pedig értékeli a heti teljesítményt. A hallgató reflektál a saját munkájára: a pedagógiai történéseket a célok és feladatok tükrében elemzi, értelmezi. A gyakorlatvezető visszajelzést ad a jelölt teljesítményéről, értékelése – a félévi feladatokhoz illeszkedve – a nevelőmunka egészére kiterjed.

Az értékelés összetevői:

- a gyermekekkel való kapcsolat
- a gondozási teendők ellátása, és a gyermekek munka jellegű tevékenységeinek irányítása
- a szabad játék támogatása
- a spontán tapasztalatszerzés támogatása
- a szervezett tevékenység irányítása
- a portfólió színvonala.

A gyakorlat lezárásánál a szóbeli értékelés írásbeli minősítéssel egészül ki, amelyet a mentor a hallgató gyakorlati képzési füzetében dokumentál. A hallgató a saját szakmai előrehaladására a félévzáró összegzésében reflektál.

2.1.4. Információ, kapcsolattartás

Az óvodai gyakorlatok tartalmi kérdéseivel, észrevételeivel, a mentor és a hallgató a Neveléstudományi Tanszék tutorát kereshetik meg, módszertani segítséget pedig az adott kurzus oktatójától kérhetnek. Problémás esetben a hallgató a tutorától kérhet egyéni konzultációt.

A szakmai gyakorlatok teljesítésére vonatkozó szervezési kérdésekkel, problémákkal a kar oktatási dékánhelyettesének titkárságához fordulhatnak.

Elérhetőségek:

Oktatási dékánhelyettes titkársága (név, e-mail)

Tutorok (név, e-mail, fogadóóra)

3.
AJÁNLÁS ÓVODAPEDAGÓGUS HALLGATÓK SZÁMÁRA A GYAKORLATOK
DOKUMENTÁCIÓJÁHOZ
NAPPALI ÉS LEVELEZŐ TAGOZAT

3.1. Portfólió az óvodai gyakorlatokról

A portfólió lehetőséget ad a hallgatónak, hogy félévenként bemutassa az óvodában végzett munkáját, strukturálja és összegezze tapasztalatait, és reflektáljon saját szakmai fejlődésére. Az aktuális félévi feladatokhoz kapcsolódó portfólió a mentor számára is jó visszajelzés a jelölt szakmai építkezéséről.

A portfólió összeállítását egy folyamatos és rendszeres anyaggyűjtés előzi meg (tematikus megfigyelések, a szervezett tanulásirányításra való felkészülés tervezetei, feljegyzések az óvodai tapasztalatokról, önelemzések stb.), amely a hallgató – szintetizáló munkájának eredményeképpen – egy személyes tanulmányi dokumentumot alkot.

Az egyes félévekhez javasolt portfólió tartalmi elemei:

- egyéni célok kitűzése
- előzetes ismeretek: a feladatokhoz kapcsolódó „hozott tudás”, a személyes tartalmakkal együtt
- a gyermekcsoport életére, szokásaira és a gyermekek megismerésére irányuló – félévenként újabb tartalmakkal kiegészülő – adatgyűjtés és megfigyelés
- a szervezett tevékenységre való felkészülés és elemzés (tervezetek és a reflexiók)
- jegyzőkönyvek: a mentor óvodapedagógus és a csoporttársak* munkájáról
- a félév végi összegző reflexió.

Rajzok, fotók, grafikus ábrázolások, és egyéb képi eszközök a portfólió szerves részei lehetnek.

A mentor a hallgató portfólióját a félév végén értékeli. Az értékelés szempontjai a főbb tartalmi elemek kidolgozottsága, részletgazdagsága és szakmai igényessége, valamint a megjelenítés áttekinthetősége, rendezettsége.

3.2. Ajánló a portfólió elkészítéséhez

Az óvodai gyakorlatok portfóliójának ajánlója egységesen egy rövid, a félévi feladatokat összegző áttekintéssel indít, majd a tartalmi elemek leírásával folytatódik.

Óvodai gyakorlat: 1. félév

Óvodai gyakorlat: 2. félév

Óvodai gyakorlat: 3. félév

Óvodai gyakorlat: 4. félév

Óvodai gyakorlat: 5. félév

Óvodai gyakorlat: 6. félév

---

* Nappali tagozaton

ÓVODAI GYAKORLAT

1. félév

Kedves Hallgatók!

A kurzus keretében tájékozódunk az intézményes nevelés sajátosságairól, betekintenek egy óvodai csoport (nappali tagozaton egy bölcsődei csoport, iskolai osztály) életébe. Ez a félév a gyakorlatvezető mentorral és a gyerekekkel való ismerkedés kezdeti időszaka. Az óvodai hospitálás során tapasztalatokat szereznek

- a gyermekek óvodai életéről, a napirendről, a szokásokról, a szabad játékról, valamint
- a pedagógus nevelő munkájáról (gondozás, játéktámogatás stb..)

A pedagógiai munka szerves részét képezik az óvodáról, a gyermekcsoportról és a gyermekek játékaról készített megfigyelései és elemzései.

A PORTFÓLIÓ TARTALMI ELEMEI

I. EGYÉNI CÉLOK

Mit várok az első a félévtől?

Tekintse át a félévi feladatokat, és fogalmazzon meg legalább két-három konkrét egyéni célt, amelyet az óvodai gyakorlata során el szeretne érni. Kezdheti így: *Ebben a félévben szeretném megtanulni/ megismerni stb.*

II. AZ ÓVODA

1. Óvodai élményeim (Terjedelem: 1-2 oldal)

Néhány mondatban vázolja fel annak a kislánynak/kisfiúnak a képét, aki egykor volt (testalkat, frizura, temperamentum, öltözet stb.) és idézzen fel az óvodai emlékeiből. Az emlékek állhatnak apró részletekből, töredékes, egymáshoz alig kapcsolódó epizódokból, de előkerülhetnek összefüggő történetek is. (Aki nem járt óvodába, az iskoláskort megelőző évek élményeiről írhat.)

A felidézéshez jó támpontul szolgálhatnak a családtagokkal és ismerősökkel való beszélgetések, a családban élő történetek, sztorik, legendák. Elindíthatják az emlékezést régi fényképek, megőrzött ruhadarabok, játékszerek, fennmaradt „alkotások” (óvodai rajzok, agyagmunkák, rögzített mesekitalációk stb.). Az óvodai élményeit, a fotók, rajzok stb. felhasználásával egy személyes kollázsban jelenítheti meg. Témái lehetnek:

- a szociális környezet (a felidézést elindító érzéletekkel, pl.: látvány, illat, érintés...): óvó néni, szomszéd óvónő, barát, játszótárs, dajka, kertész az óvodában stb.;
- fizikai környezet: kedvelt játékszer, óvodai ágy, szeretem ételek/nem szeretem ételek, csoportszobai és udvari játszóhelyek, az óvoda épülete, a csoportszoba stb.;
- az események érzelmi színezete: kellemes és kellemetlen történések (napi események, kirándulások, konfliktusok stb.), egyéb.

2. Óvodakereső * (Terjedelem: ½-1 oldal)

Az óvodaválasztás

Készítsen rövid összefoglalót arról, hogy milyen szempontból keresett, és választott óvodát, mentort. Rögzítse azt is, hogy milyen forrásból gyűjtötte az információit, és melyek voltak a mérlegelés és döntés meghatározói (ismerős hely, személy, ajánlás, a lakóhelyi közelség, az óvoda honlapja stb.).

Emlékeztető a bemutatkozó látogatásról

A látogatást követően készítsen egy emlékeztetőt, amely tartalmazza az alábbiakat:

- mikor és hol zajlott a beszélgetés,
- kik vettek részt (az intézmény vezetője, a mentor stb.),
- hogyan készült fel az első látogatásra: dokumentáció (szakmai tájékoztató) a képzésbeli feladatairól
- a munkakezdését és az ütemezést tekintve miben állapodtak meg.

A tényszerű leírást egy szubjektív tartalmú bekezdés zárja le: hogyan érezte magát abban a helyzetben, milyennek találta a fogadást, el tudja-e képzelni, hogy hosszabb ideig ott dolgozzon az óvodában stb.

* A levelező tagozatos hallgatók feladata

III. AZ ADATGYŰJTÉS ÉS MEGFIGYELÉS SZEMPONTJAI

1. Intézménylátogatás*

Az intézményben tett látogatás tapasztalatait *A gyakorlati képzés füzetében* megjelölt szempontok alapján foglalja össze. Feljegyzéseit a gyakorlatvezető mentora – nappali tagozaton a kisgyermeknevelő és a tanító is – áttekinti, majd *A gyakorlati képzés füzetében* aláírásával igazolja a teljesítést.

Bölcsőde: a *hospitálásról készült feljegyzések tartalmazzák az alábbiakat:*

- a hospitálás helye, időpontja
- a bölcsőde funkciói, feladatai, személyi és tárgyi feltételei
- a gyermekcsoport összetétele, napirendje, tevékenységei
- a gondozónők gondozási, nevelési feladatai, a szokásalakítás módszerei
- a bölcsőde és a család együttműködésének formái
- a bölcsőde és az óvoda kapcsolatának mibenléte, jellemzői
- személyes benyomások.

Óvoda: a *hospitálásról készült feljegyzések tartalmazzák az alábbiakat*

- a hospitálás helye, időpontja
- a csoport rövid jellemzése (létszám, fiúk, lányok aránya, életkori megoszlás)
- az óvoda udvara, belső terei, a csoport berendezése, felszereltsége, játékszerek stb.
- a csoport napirendje, napi ritmusok
- a csoport szokásai öltözködés, étkezés és higiéné területén
- kapcsolatteremtés a gyerekekkel
- személyes benyomások.

Iskola: hospitálás 1–4. osztályban: a *feljegyzések tartalmazzák az alábbiakat*

- a hospitálás helye, időpontja
- az általános iskola funkciói, feladatai, szervezeti keretei
- az osztály rövid jellemzése (létszám, fiúk, lányok aránya, életkorok)
- az osztály berendezése, felszereltsége
- az osztály órarendje, napirendje, tanórai és szabadidős tevékenységek
- az osztály szokásrendszere
- személyes benyomások.

2. A gyermekek szabad játékának megfigyelése

Figyelje meg a gyermekek szabad játékát, és a pedagógus nevelőmunkáját a nap folyamán! Megfigyelési szempontok alapján készítsen jegyzőkönyvet és rövid elemzést a látottakról. Egy-egy alkalommal elegendő 2-3 szempont kiemelése, és kidolgozása. (A megfigyelési szempontok a kari honlapról letölthetőek.)

IV. ÖSSZEGZŐ REFLEXIÓ AZ 1. FÉLÉV GYAKORLATI MUNKÁJÁRÓL

Készítsen rövid összefoglalót a tapasztalatairól! Milyen várakozási voltak a gyakorlattal, az óvodával kapcsolatban, és milyenek voltak az első benyomások. Ha már dolgozott óvodában, gyermekintézményben (vagy jelenleg is gyermekekkel foglalkozik), akkor próbálja megfogalmazni azt az élményét, amely az új helyzetben egy másfajta szereppel ruházta fel.

A félév minősítését a nappali tagozaton a tutor, levelező tagozaton mentor végzi.

A portfólió leadásának határideje

Neveléstudományi Tanszék

* A levelező tagozaton csak az óvodai hospitálásra vonatkozik!

ÓVODAI GYAKORLAT

2. félév

Kedves Hallgatók!

Tanulmányaik 2. félévében megkezdik a folyamatos, önálló munkát az óvodában. Elméletben már megismerkedtek az óvodai nevelés feladataival, tevékenységeivel, elsősorban a gyermekek szabad játékának értelmezésével. Ebben a félévben az óvodai munkájuk fókuszában az alábbiak állnak:

- *tájékozódás az óvoda működéséről*
- *a gyermekek megismerése, és a kapcsolatok kialakítása*
- *a csoport szokásrendszerének áttekintése és a gondozási teendők önálló ellátása*
- *a gyermekek szabad játékának támogatása*
- *megfigyelések, reflexiók készítése.*

A mentor által vezetett mesélés, verstanítás, valamint a rajz, mintázás és kézimunka során tapasztalatokat szereznek a szervezett tevékenységek irányításáról, az óvodapedagógus feladatairól.

(Tantervi tájékoztató, Óvodapedagógus szak, ELTE-TOK)

A PORTFÓLIÓ TARTALMI ELEMEI

I. EGYÉNI CÉLOK (terjedelem: 1 oldal)

A félév elején gondolja át az alábbiakat és feljegyzését lássa el dátummal!

1. Hol tartok az óvodai gyakorlati munkámban?

Röviden foglalja össze, milyen tapasztalatokat szerzett az óvodáról, a gyermekcsoportról az első félévben.

2. Mit várok ettől a félévtől?

Tekintse át a félévi feladatokat, és fogalmazzon meg ön maga számára legalább két-három három konkrét egyéni célt, amelyet az óvodai gyakorlata során el szeretne érni. Kezdheti így: *Szeretném megismerni... Szeretnék többet tudni... Szeretném magam kipróbálni... stb.*

II. A JÁTÉK

1. Emlékezetes játékom/játékaim (terjedelem: 1 oldal)

Idézzon fel a legkorábbi élet évekből származó játékmémoireséből, és jelenítse meg azokat! Többféle megoldás kínálkozik, de fontos, hogy a személyes tartalmakat, emlékeket fejezze ki. Felhasználhat hozzá gyermekkori fotókat, saját rajzokat, vagy családi beszélgetések nyomán felidézett történeteket. (Amennyiben korábbi szemináriumi feladatként már készített hasonlót, felhasználhatja forrásként és idézhet részletet belőle.)

2. Öt játék (terjedelem: 1 oldal)

A játékpedagógia tanulmányai és a szakirodalom alapján válasszon öt különféle típusú játékot, amelyet szívesen megtanítana a gyermekeknek az óvodában. Jegyezze fel a játék címét, forrását, és indokolja meg a választását (a gyerekek életkora stb.). Legyen közöttük mozgásos, értelmi képességeket fejlesztő játék, és kétszemélyes felnőtt-gyermek, valamint az egész csoporttal játszható szabályjáték (pl. körjáték) is.

Irodalmi ajánló: Karlóciné Kelemen Marianne (1976): *Kisgyermekek játékos könyve*. Medicina, Bp.

III. AZ ADATGYŰJTÉS ÉS MEGFIGYELÉS SZEMPONTJAI

1. Tájékozódás az óvoda működéséről a dokumentumok tükrében (terjedelem: 1 oldal)

Tanulmányozza át az óvoda és a gyermekcsoport működését leíró dokumentumokat, és készítsen róluk néhány mondatos feljegyzést (helyi óvodai nevelési program, alapító okirat, SZMSZ, házirend, munkaterv, nevelési terv, havi terv, tematikus terv, hetirend, napirend, tervezet, vázlat stb.)

A dokumentumokról (vagy annak borítólapjáról, részleteiről) készült fotókkal is illusztrálhatja a bemutatását.

2. A gyermekek lelki szükségleteinek kielégítése és az óvodai környezet összefüggései (terjedelem: 1 oldal)

Gondolja át, melyek azok a környezeti feltételek, amelyek alkalmassá teszik az óvodát a gyermekek alapvető lelki igényeinek kielégítésére! Gyűjtsön konkrét példákat a gyermekcsoport életéből, valamint az óvoda szociális és tárgyi környezetéről, és rögzítse azokat az alábbi szempontok szerint.

A gyermek lelki igényei	Szociális és fizikai környezet elemei
Érzelmi védettség és a biztonság	
Új tapasztalatok szerzése: a külvilág, önmaga felfedezése	
Önállóság, a felnőttől való függőség csökkentése	
Elismerés, megerősítés	
Belső állapot spontán kifejezése	
Önmaga és a mások iránt érzett felelősség	

A felsorolásában emelje ki azokat a példákat, amelyek a játszással (játékos tevékenységgel) és a gyermek önellátó tevékenységével kapcsolatosak!

3. A gyermekek megismerése, és a kapcsolatok kialakítása (terjedelem: 1–2 oldal)**1) Ismerkedés a gyerekekkel**

Jegyezze fel, hogyan közeledtek a gyermekek Önhöz.

- Sorolja fel, kik voltak azok a gyerekek, akik maguktól keresték a közelséget és röviden írja le azt is, hogy milyen módon tették? (Beszélgetést kezdeményeztek, tárgyat mutattak, kínáltak, ajándékoztak stb.)
- Vegye számba, kik voltak azok a csoportban, akikhez nem tudott közel kerülni a hospitálás során! Esetleg előfordult, hogy valamelyik gyermek visszautasította a közeledést? Jegyezze le a történéseket!

2) Beszélgetés a mentorral

A hospitálása során beszélgessen mentorával a gyerekekről, a csoportról, a környezeti feltételek kialakításáról. (Egy-egy gyermek is állhat a beszélgetés fókuszában). A legjobb az, amikor a beszélgetés témája a tapasztaltakhoz, egy-egy konkrét helyzethez, vagy felmerülő problémához kapcsolódik. Ilyenek lehetnek pl.:

- a beszoktatás folyamata, problémái, hatékony módszerei, történései,
- a szokásrendszer kialakításával kapcsolatos elvek és prioritások,
- az óvodai környezet (csoportszoba, udvar) kialakításának szempontjai,
- a csoportba járó gyermek/ek szocio-kulturális háttere stb.

Beszélgethet a mentorral még arról is, hogy kik azok a gyerekek a csoportban, akik különös odafigyelést igényelnek (új gyermek, „nehéz” gyermek stb.); akik lassabban fejlődnek (miféle támogatásban részesülnek); akik kiemelkedő képességűek valamilyen területen stb.

Rögzítse a beszélgetést és tüntesse fel a beszélgetés időpontját!

3) Beszélgetés gyerekekkel

Természetes helyzetben kezdeményezzen beszélgetést a gyerekekkel a mindennapi életükről. Indíthat egy-egy kérdéssel, és a gyermekhez igazodva folytassa a beszélgetést. Ez ne faggatózás, hanem inkább érdeklődő jellegű legyen, pl. a reggeli történésekről (*Ki szokott ébreszteni? Hogy van nálatok a reggel? Mi a kedvenc reggelid?*), vagy hétfő reggel jó témát kínálnak a hétvége eseményei is stb. A beszélgetést rögzítse, és egészítse ki az észrevételeivel. (Hogyan viszonyult a gyermek a beszélgetéshez, milyen jelei voltak annak, hogy örömmel osztotta meg élményeit stb.)

4) Megfigyelések

Figyeljen meg, és rögzítse a hallott beszélgetést párbeszéd formában:

- gyermek-gyermek beszélgetése
- felnőtt-gyermek beszélgetése (óvodapedagógus-gyermek, dajka-gyermek)

Tüntesse fel a beszélgetés időpontját, helyét, a gyermek/ek keresztnévét, és életkorát. Néhány mondatban elemezze a tapasztalatait.

4. A csoport szokásrendszerének tanulmányozása (terjedelem: 1–2 oldal)

A csoport nevelési tervében tanulmányozza át az öltözködéssel, étkezéssel és higiénével kapcsolatos szokásokat, a munka jellegű tevékenységek, valamint a társas élet szabályait. Figyelje meg, és jegyezze fel, hogyan érvényesülnek ezek a mindennapokban.

Szempontok:

- Figyeljen meg, és írjon le néhány szabályt, amelyeket sajátjukként alkalmaznak a gyerekek.
- Keressen példát arra, amikor egy gyermek megszeg valamilyen szabályt. Mit tesz, milyen érzelmek figyelhető meg az arcán, a gesztusaiban az esemény során, és azt követően?
- Van-e olyan gyermek, aki rendszeresen figyelmezteti társait, hogy mit kell/nem kell, mit szabad és mit nem szabad tenni.
- Figyelje meg, hogy az óvodapedagógus milyen módon érvényesíti a szabályok megerősítését, megtartását, és hogyan jelenik meg a korlátozás, amikor a gyerekek helytelen viselkedését tapasztalja.

5. A gyermekek szabad játéka (terjedelem: 3 oldal)

A játékfigyelési szempontok alapján készítsen megfigyeléseket, és feljegyzéseket a gyermekek játékról. Kiválaszthat egy gyermeket a csoportból, akit „saját” gyermekként, több féléven keresztül megfigyelhet.

1) Egy szerepjáték (bábjáték) és egy konstruáló (vagy gyakorló) játék megfigyelése és elemzése

5–10 percig figyelje meg a játszó gyermeket, jegyezze le részletesen a tevékenységét (jegyzőkönyv). A jegyzőkönyvben rögzítettek alapján, az alábbi módon készítse el a játékleírást és az elemzést.

A játék megnevezése (adjon a játéknak egy címet)

A gyermek/ek neve, életkora (pl. Balázs (4; 10))

A játék helyszíne, eszközei

A megfigyelés ideje, időtartama

A játék leírása: röviden összegezze a játék menetét, hogy az is pontosan követni tudja a történéseket, aki nem volt jelen. Ebben a részben tényszerűen – elemzés és értelmezés nélkül! – írja le a megfigyeltet: gyermek cselekvéseit, gesztusait, verbális megnyilvánulásait.

A játék elemzése – az értelmezés, elemzés helye

Benyomásaim, gondolataim a gyermek/ekről és a játékról (a megfigyelő szubjektív észrevételei)

Jegyzőkönyv

2) Együttműködés a játékban

Figyelje meg a gyermekek társas viselkedését, és jegyezze le az együttműködés, a barátkozás cselekvéses és verbális megnyilvánulásait, gesztusait. Az összegyűjtött példákat rendezze az alábbiak szerint:

Együttműködés módja	Példák: játékepipizódok, interakciók
hívják egymást játszani	
fogadják az érkező, vagy a játékba bekapcsolódó társaikat	
egymás közelségét keresik a játék során	
bíztatják, dicsérik társukat	
kérnek, illetve adnak játékeszközöket egymásnak	
segítséget ajánlanak fel	
elfogadják mások javaslatait	
hajlandóságot mutatnak a várakozásra	
egyéb	

3) Játékszerek a csoportban

Készítsen leltárt a csoportszobai játékszerekről (képi, rajzos megoldás is lehet), majd csoportosítsa, miféle játéokra inspirálnak a felsorolt eszközök!

- szerepjáték, fantáziajáték kellékei
- nagymozgáshoz alkalmas felszerelés
- szenzomotoros tapasztaláshoz való anyagok
- konstruálásra inspiráló eszközök
- művészeti tevékenység, kézimunka eszközei
- könyvek, mesemondás eszközei stb.

IV. A HOSPITÁLÁS ÖSSZEGZÉSE – AZ ELEMZÉS FELÉPÍTÉSE (terjedelem: 1 oldal)

Az egyéni hospitálás befejezése előtt, – a célok és feladatok tükrében – gondolja át a pedagógiai munkáját:

- az óvoda és a csoport megismerése
- kapcsolat a gyermekekkel
- gondozási teendők ellátása – szokásalakítás
- a szabad játék támogatása.

V. JEGYZŐKÖNYVEK A CSOPORTOS HOSPITÁLÁSRÓL* (a társak csoport előtti munkájáról)

javaslat a megfigyelések elkészítéséhez, és strukturálásához:

- a foglalkozó neve, időpont,
- megfigyelési szempont,
- feljegyzések a délelőtről,
- az elemző óra megbeszélésének tanulságai – kiemelésekkel.

VI. ÖSSZEGZŐ REFLEXIÓ A 2. FÉLÉV GYAKORLATI MUNKÁJÁRÓL

- Tekintse át fel a félév elején megfogalmazott célokat és gondolja át, és írja le, mit sikerült abból megvalósítani!
- Készítsen „leltárt”: nevezzen meg legalább 3 három konkrét dolgot, amit megtanult az óvónő és a gyermekek kapcsolatáról, a gyermekek játékaról!
- Gondolja át, és fogalmazza meg, hogy az eddigi óvodai tapasztalatainak birtokában, melyik az a terület, amelyik a legnagyobb kihívást jelenti, vagy a legnagyobb erőfeszítést igényli Öntől!

Melléklet:

szakmai segédletek, megfigyelési szempontok; a bemutató foglalkozások (mese, vers, a rajz, mintázás és kézimunka) jegyzőkönyvei stb.

Portfólióját mutassa be az óvodapedagógus mentorának, aki kézjegyével látja el, és munkáját a Gyakorlati képzési füzetében minősíti.

A portfólió leadásának határideje

Neveléstudományi Tanszék

* Nappali tagozatos hallgatók feladata a Csoportos gyakorlatokon

ÓVODAI GYAKORLAT

3. félév

Kedves Hallgatók!

A képzés 3. félévében – a korábbi feladatok megtartásával, – a gyakorlati feladataik köre tovább bővül. Elméletben már megismerkedtek az anyanyelvi nevelés és a vizuális nevelés feladataival, tevékenységkörével, így ebben a félévben az óvodai munkájuk fókuszában az alábbiak állnak:

- a gondozási teendők önálló ellátása, és a folyamatban lévő játék támogatása;
- szervezett tevékenységek irányítása: mesélés, versmondás, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- megfigyelések, reflexiók készítése.

A mentor által vezetett szervezett ének és testnevelés foglalkozások során tájékozódhatnak a mozgásos, és a zenei készségek és képességek fejlesztési lehetőségéről. (Tantervi tájékoztató, Óvodapedagógus szak, ELTE-TOK)

A PORFÓLIÓ TARTALMI ELEMEI

I. EGYÉNI CÉLOK (terjedelem: 1 oldal)

A félév elején gondolja át az alábbiakat és feljegyezését lássa el dátummal!

1. Hol tartok az óvodai gyakorlati munkámban?

Gondolja át, mit tanult eddig az óvodában, miben szerzett jártasságot az óvodai gyakorlatokon.

Ne feledkezzen meg az apró, látszólag jelentéktelennek látszó „tudásáról” sem! Pl.: *Ismerem a szokásalakítás mozzanatait... tudom, hogyan lehet megtanítani egy óvodást a ruhája összehajtogatására... képes vagyok megvigasztalni egy síró gyermeket... tudok játékokat ajánlani egy „örökmozgó” kisgyerekeknek... képes vagyok tényszerűen rögzíteni a megfigyeléseimet stb.*

Kompetenciáinak megjelenítéséhez választhat képi megoldást is: gondolkodási térkép, fűrtábra stb.

2. Mit várok ettől a félévtől?

Fogalmazzon meg legalább két-három három konkrét egyéni célt, amelyet az óvodai gyakorlata során el szeretne érni, amiben tovább szeretne haladni stb.

II. MESÉLÉS ÉS RAJZOLÁS

1. Kedvenc mesém kiskoromból – rajzos átírással (terjedelem: 1oldal + oldal „saját alkotás”)

Idézzon fel gyermekkori mese-émlékeiből! Ki volt az, aki mesélt Önnek? Milyen mesét szeretett leginkább hallgatni? Ismétlődő, folytatásos, vagy mindig újabb mese került terítékre? Néhány mondatban foglalja össze, mi volt az, ami miatt éppen az a mese/történet vált emlékezetessé! Ha nem „klasszikus” mese volt, hanem a szülők/testvér kitalálta történet, azt is írja le! Miféle történetek voltak? Fikciók, vagy a valóságból merített igazi mesék? Esetleg régmúlt családi események, apró – lényegtelennek látszó, mégis valami miatt kiemelkedő – mozzanatok, töredékek a szülők, nagyszülők életéből, környezetéből?

Képzeld el a felidézett mese, történet, vagy akár a mesélés körülményeinek, légkörének a színvilágát, érzékelési dimenzióit. Jelenítse meg „saját alkotásként”, nonfiguratív atmoszférát adó módon, vizuális (rajz, festés, kollázs stb.) formában az élményt! Használjon olyan eszközöket, amelyek segítségével kiküszöbölheti a kontúros-vonalas előadásmódot. Törekedjen az álom-szerű, összemosott hatásra. (Ehhez javasolt: vizes akvarell papíron futtatott festés, akvarell effektek: csurgatás, spriccelés esetleg akvarell ceruzával kombinálva. A száraz technikák közül ajánlott a porpasztell.) Próbálja a spontán kialakult felületekre bízni magát és engedje, hogy a belelátás-rácsodálkozás, és a látvány keltette emóciók vezessék a munkáját.

2. Öt mese + öt vers – válogatás a tanulmányaim alapján (terjedelem: 1 oldal)

A tanulmányai alapján, soroljon fel legalább öt mesét és öt verset, melyeket szívesen elmesélne, megtanítana abban a gyermekcsoportban, ahol a szakmai gyakorlatát végzi. Választásait röviden, – esztétikai és pedagógiai szempontból – indokolja meg!

A cím és forrás megjelölése (csak példa!): Tóth Krisztina: Reggeli. In: Lovász Andrea (szerk. 2014): *Válogatós. Óvodások verses kalendárium* hétköznepokra és ünnepekre. Cerkabella Kiadó. Bp. 225.

III. AZ ADATGYŰJTÉS ÉS MEGFIGYELÉS SZEMPONTJAI

1. Változások a gyermekcsoportban (terjedelem: ½–1 oldal)

- *Változások a szociális környezetben:* az óvónők és a dajka személye, a csoport összetétele, a régi óvodásoknál tapasztalt változások, az újonnan érkezett gyermekek stb.
- *Változások a fizikai környezetben:* a csoportszoba helye, a terem átrendezése, az udvari felszerelés felújítása, új játékszerek stb.
- *Változások a csoport életében, szokásaiban:* napirend, étkezés, öltözködés, higiénés szokások, játékszokások stb. (Óvodaváltás esetén az óvodai környezet bemutatásához lásd az 1. és 2. félév segédleteit!)

2. Mese, vers, rajz, festés, kézimunka, mintázás az óvodai csoportban*

1) A csoport nevelési terve (terjedelem: 1 oldal)

Tanulmányozza át a gyermekcsoport nevelési tervét, és emelje ki az alábbi tartalmakat:

Az anyanyelvi nevelés feladatai; mesék és versek.

A finommotorika és a kreativitás fejlesztése: rajz, festés, kézimunka, mintázás stb.

2) Kommunikáció és anyanyelvi nevelés – megfigyelés és beszélgetés (terjedelem: 1–2 oldal)

- *Jegyezze fel az anyanyelvi kultúrával és neveléssel kapcsolatos szokásokat:* hogyan köszönnek a csoportban; hogyan szólítja az óvónő a gyermekeket, és a gyermekek az óvónőjüket, dajkájukat (becenevek, magázódás, tegeződés stb.); milyen a beszélgetés stílusa (közeledés egymáshoz, kérés módja, köszönési rituálék stb.)
- *Foglalja össze, milyen mesehallgatási és mesemondási szokások vannak a csoportban*
  - Jegyezze le, hol és mikor szokott az óvónő mesélni. Van-e a mesehallgatásnak állandó helye, van-e olyan csendes kuckó, ahol a gyermekek félrevonulhatnak, és zavartalanul nézegethetnek képeskönyveket.
  - Beszélgessen a gyermekekkel kedvenc meséjükéről. Megkérdezheti tőlük, ki szokott mesélni nekik otthon. Jegyezzen fel egy-két beszélgetést, és írja le véleményét a hallottakról.
  - Beszélgessen az óvónővel arról, hogy kik azok a gyerekek, akik önállóan tudnak mesélni, mesét kitalálni, vagy gyakran mondogatnak maguktól is különböző rigmusokat.
  - Alkalmassint hallgassa meg (és jegyezze le) egy-egy gyerek meséjét, aki szívesen mesél a többieknek.

3) Vizuális nevelés – megfigyelés (terjedelem: 1–2 oldal + a rajzos minták, illusztrációk)

- Vázolja fel, hol rajzolnak, festenek, kézimunkáznak, mintáznak, barkácsolnak stb. a gyermekek. A csoportszoba alaprajzán külön színekkel jelölje a terem funkcionális felosztását. Ahol színátmenetek képződnek, látható, hogy több funkció tartozik ahhoz a területhez.
- Sorolja fel, milyen eszközök állnak a gyermekek rendelkezésére az alkotó jellegű tevékenységhez a nap folyamán (agyag, gyurma, festék, színesek, kréta, olló, ragasztó, fonalak, tű stb.).
- Figyelje meg egy-egy gyermek testhelyzetét és mozdulatait rajzolás közben (térdel, ül, áll; lefogja-e a nem rajzoló kezével a papírt; melyik kezével fogja az eszközt stb.) Írjon néhány példát a gyermekek eszközhasználatára (pl.: ceruzafogás, ecsetkezelés, ollóhasználat, varróeszköz stb.) és elemezze, mit mutat a finommotoros fejlődésük.
- Jegyezze fel, kik azok a gyermekek a csoportban, akik nagyon szeretnek, vagy éppen ellenkezőleg, nem szeretnek rajzolni, és nemigen ülnek le a rajzasztalhoz. Kik azok, akik inkább az olyan téri megjelenítést helyezik előtérbe, mint az építés és konstruálás, agyagozás stb.
- Kövesse nyomon és rajzolja le 1-2 kisgyermek saját jelének rajzfejlődését, illetve figyelje meg, miként válik a biztos sémarajz rajzi elemmé vagy díszítménnyé. Figyelje meg, amint a gyermek saját sémarendszerébe bekerülnek a betűk! Hogyan használja a gyermek dekorációs eszközként, majd jelének kiváltására?
- Figyelje meg, és rajzolja le, milyen sémákat adnak át és vesznek át szívesen a gyerekek egymástól. Vannak-e a gyerekek által elismert „jórajzolók”, kik és miért éppen ők?
- Figyelje meg, hogy a gyerekek – a folytatólagos játékhoz hasonlóan – visszatérnek-e az alkotásaik folytatásához?
- Gyűjtsön példát arra, amint az elkészült alkotások valamilyen formában tovább „élnek”, megelevenednek (tárgyjáték, bábozás, kitaláció, rögtönzések stb. formájában)!
- Gyűjtsön a füzetében (síkban is megjeleníthető) anyag- festék-eszköz mintákat, pl.: ceruza, filc, kréta, grafitrúd, akvarell, tempera, ujjfesték, akrilé stb. felületeket, amit megfigyelt. Ugyancsak helyezzen el érdekesebb papírmintákat, vagy préseleteket, frottázsokat.

* Bereczkiné Záluszkó Anna és Vastag Ágnes javaslatainak felhasználásával

IV. SZERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

Felkészülés az óvodai foglalkozásokra

A hospitálás megkezdése előtt 1 héttel adja le a tervezetét a mentorának!
A hospitálás megkezdésének feltétele a mentor által jóváhagyott, és korigált tervezet.

Tervezetek és reflexiók

- Anyanyelvi nevelés + reflexió
- Vizuális nevelés + reflexió. (A tervezés elhagyhatatlan része a próbamunka elkészítése és szöveges értékelése, továbbá a szoros, vagy laza asszociációval kapcsolódó műalkotás csatolása!)

A reflexió tartalmazza a foglalkozások elemzését, és a mentor javaslatait.

A hospitálás összegzése

- Gondozási teendők ellátása – szokásalakítás és a játék támogatása
- Az irányított tevékenységek eredményessége (irodalmi és vizuális nevelés)

V. JEGYZŐKÖNYVEK A CSOPORTOS HOSPITÁLÁSRÓL (a társak csoport előtti munkájáról)*

(A foglalkozó neve, a foglalkozás időpontja, megfigyelési szempont, feljegyzések, az elemző óra tanulságai).
A vizuális tartalmakat próbálja kapcsolódó alkotással, vizuális jellel, jegyzettel vagy mintával érzékletessé tenni.
Színkálával jelölheti pl. a foglalkozások eredményességét, hangulatát (a mesélést és a versmondást is).

VI. ÖSSZEZŐ REFLEXIÓ A 3. FÉLÉV GYAKORLATI MUNKÁJÁRÓL

- Lapozza fel a félév elején megfogalmazott célokat és írja le, mit sikerült abból megvalósítani, mi az, amire vissza kell térnie. Kezdheti így: *Ebben a félévben az óvodai feladataim közül jól megoldottam/ tapasztalatokat szereztem/ jártasságot szereztem/ kipróbálhattam magamat stb.*
- Fogalmazza meg, mi volt a legnagyobb öröme az óvodában, és azt is, hogy mi volt különösen nehéz, mert váratlanul érte, mert tehetetlennek érezte magát stb.
- Gondolja át, mi az a terület, amiben otthonosan mozog az óvodában, amiben hatékonyan, jól érzi magát. Bármilyen apróság is az, jegyezze le, készítsen egy három (lehet több!) elemből álló listát!
- Gondolja át, és jegyezze le, mi volt az, ami a legnagyobb segítséget jelentette Önnek a hospitálása során!

Melléklet:

szakmai segédletek, megfigyelési szempontok; a bemutató foglalkozások (ének, testnevelés) jegyzőkönyvei; gyermekrajzok stb.

Portfólióját mutassa be az óvodapedagógus mentorának, aki kézjeggyel látja el, és munkáját a Gyakorlati képzési füzetében minősíti.

A portfólió leadásának határideje

Neveléstudományi Tanszék

* Nappali tagozatos hallgatók feladata

ÓVODAI GYAKORLAT**4. félév****Kedves Hallgatók!**

A képzés 4. félévében, a szervezett tanulásirányítás az ének, énekes játékok, valamint a testnevelés tervezésével és vezetésével bővül. Elméletben már megismertek a *zenei nevelés* és a *mozgásra nevelés* feladataival, most pedig az óvodában gyakorolhatják a mozgásos és zenei képességek fejlesztésének módját. Ebben a félévben az óvodai munkájuk fókuszában az alábbiak állnak:

- *a gondozási teendők önálló ellátása, és a folyamatban lévő játék támogatása;*
- *szervezett tevékenységek irányítása – testnevelés és ének*
- *megfigyelések, reflexiók készítése.*

A mentor által vezetett szervezett tapasztalatszerzés (külső világ tevékeny megismerése), lehetőséget kínál az irányított tanulás újabb tartalmi és szervezeti formáinak megismerésére.

(Tantervi tájékoztató, Óvodapedagógus szak, ELTE-TOK)

A PORTFÓLIÓ TARTALMI ELEMEI**I. EGYÉNI CÉLOK** (terjedelem: 1 oldal)

A félév elején gondolja át az alábbiakat és feljegyzését lássa el dátummal!

1. Hol tartok az óvodai gyakorlati munkámban?

Gondolja át, és jegyezze le, milyen területen gyarapodtak az ismeretei az óvodáról, miben szerzett jártasságot az eddigi hospitálásai során.

Vegye számba azokat, pl.: *tudom, hogy kapcsolom a napi tevékenységekhez a mondókákat, verseket...; tudom, hogyan szervezem meg a mesemondást egy gyerekcsoportban; képes vagyok körjátékot szervezni és eljátszani az óvodában...; tudok bábozni, árnyjátékot játszani... stb.*

Keressen olyan grafikus megjelenítést, amellyel kiemelheti tanulmányainak félidejére kialakult kompetenciáit!

2. Mit várok ettől a félévtől?

Gondolja át ennek a félévnek az óvodai feladatait, és fogalmazzon meg legalább két-három három konkrét egyéni célt, amelyet a gyakorlata során el szeretne elérni.

A befejezetlen mondatok kiegészítésével fogalmazza meg, milyen segítséget vár az eredményes gyakorlatához! Pl.: *A mentorom akkor segíti leginkább a munkámat...*

Az tutorom akkor segíti leginkább a munkámat...

A társaim/az óvodai kollégák akkor segíti leginkább a munkámat...

II. MOZGÁS ÉS A ZENE**1. Én a mozgás és a zene** (terjedelem: 1 oldalas plakát)

Az alábbi *hívószavak* segíthetnek abban, hogy elgondolkodjék, milyen kapcsolata volt gyermekkorában, serdülőként és ma, a zenével és mozgással. A mozgáshoz és a zenéhez fűződő örömteli élmények mellett megjelenhetnek a kellemetlen események is. A megjelenítésben inkább képszerű megoldással, plakátszerű "saját alkotással" próbálkozzék (rajz, fénykép, kollázs, montázs stb.), és a szövegek csak kiegészítői legyenek az összeállításnak. A továbbgondolást segíti, ha megfelelő címet is keres a mozgás-zene személyes tablójához.

Hívószavak:

Éneklés, énekórák, karének, hangszer, szóló, az első zenei élmény, klasszikus és modern tánc, néptánc, körtánc, körjáték, euritmia, klasszikus és modern zene, filmzene, színház, balett, dal, opera, hangverseny, buli, szórakozás, családi zenélés, kórus, kánon, szolfézs, fürdőszoba-zenélés, asztaldobolás, meghatározó zenék az életében stb.

Kirándulás, séta, túra, vándor-tábor, hegymászás, rollerezés, kerékpározás, futás, korcsolyázás, síelés, tenisz, labdajáték, néptánc, úszás, Vizi sport, veszélyes sport, csapatjáték, akrobatika, gimnasztika, erőjáték, nordic walking, marathón, edzőteremi mozgás, jóga stb.

2. Öt-öt énekes játék és mondóka – válogatás a tanulmányaim alapján (terjedelem: 1/2 oldal)

A tanulmányai során elsajátított zenei repertoárjából soroljon fel legalább öt énekes játékot és öt mondókát, amelyet szívesen elmondana, megtanítana, továbbá legalább két dalt, amelyet bemutatna hangszeren abban a gyermekcsoportban, ahol a szakmai gyakorlatát végzi. Zenei eszköztárát bővítendő, tájékozódjék a különféle (népi, óvodai, bölcsődei, iskolai) gyermekdalgyűjtemények között is!

Ajánló: fogócskázáshoz népi gyermekjáték dal bármelyik korosztálynak: Brumm, brumm, méhek. Gágyor József (2002): *Játékos állatkert – állatok a népi mondókákban és gyermekjátékokban*. Liliium Aurum, Dunaszerdahely, 130., Kiolvasó mondóka: Brummom-brummom tizenhárom. Gágyor József (gyűjt., 1982): *Megy a gyűrű vándorútra – gyermekjátékok és mondókák 1.*, Gondolat, Budapest, 238., 572. sz.

III. AZ ADATGYŰJTÉS ÉS MEGFIGYELÉS SZEMPONTJAI

1. Változások a gyermekcsoportban (terjedelem: ½-1 oldal)

- Változások a szociális környezetben
- Változások a fizikai környezetben
- Változások a csoport életében, szokásaiban

2. Énekes és mozgásos játékok az óvodai csoportban

4) A csoport nevelési terve (terjedelem: 1 oldal)

- Tanulmányozza át a gyermekcsoport nevelési tervét, és emelje ki az alábbi tartalmakat:
  - énekes játékok, mondókák
  - mozgásos játékok.

Kutassa fel azokat a zenei anyagokat, melyeket nem ismer, keresse meg forráshelyüket és tanulja meg.

5) Énekes játékok – megfigyelés és beszélgetés (terjedelem: 1–2 oldal)*

- Sorolja fel a gyermekek kedvelt körjátékait!
- Válasszon egyet a csoport által ismert énekes játékokból vagy mondókából. Néhány mondatban elemezze, hogy milyen érzelmeket mozgósít, miképp inspirálja a fantáziát, és miféle tudást közvetít a gyermekeknek!
- Írjon példát arra, hogy a gyermekek a szabad játék vagy egyéb tevékenység közben spontán énekelnek, dúdolgatnak, mondókát recitálnak! Elemezze a megfigyelteteket: milyen tevékenységhez társul, rendszeresen vagy csak elvétve fordul elő, ismert, vagy kitalált dallam, rigmus stb.
- Figyelje meg, kik azok a gyermekek a csoportban, akik szívesen énekelnek? Hallgassa meg a szabad játék idején egy-egy gyermek önálló éneklését. A kérdés ne kikérdezés legyen, hanem inkább az érdeklődés hangsúlyozódjék. Pl. nyugodt körülmények között, kötetlen beszélgetés során elhangozhat: *Van kedvenc éneked? Melyik az? Elénekelnéd nekem?* Ha a gyermek vonakodik, akkor ön mutassa be egyik kedvelt gyermekdalát. Lehet, hogy ez meghozza a gyermek kedvét is. Írja le tapasztalatait!
- Beszélgessen az óvónővel arról, hogy kik azok a gyermekek a csoportban, akik kiemelkedő zenei képességekkel rendelkeznek? Jegyezze le, melyek ezek a képességek? (Pl. szép hang, tiszta éneklés, pontos ritmus stb.)
- Gyűjtse össze, miféle zenei, hangadó játékok vannak a csoportszobában.

6) Mozgás a csoportban és az udvaron – megfigyelés és beszélgetés (terjedelem: 1–2 oldal)

- Figyelje meg, milyen lehetőségek vannak a természetes mozgásokra a szabad játék folyamán! Az eszközöket akár rajzos, akár egy táblázatos formában gyűjtheti össze.

	Nagymozgásra alkalmas eszközök		
csúszás			
mászás			
bújás			
ugrálás			
függeszkedés			
egyensúlyozás			
dobás			

- Írja össze, az óvodában milyen kéziszerekkel találkoznak rendszeresen a gyermekek (labda, babzsák karika, kendő, szalag, bot stb.)! Jegyezze le, milyen lehetőségük van használni azokat a testnevelés foglalkozásokon kívül!

* Hegedűsné Tóth Zsuzsanna javaslatainak felhasználásával

- Beszélgessen az óvónővel arról, hogy kik a kiemelkedő mozgáskészségű gyermekek a csoportban. Miben mutatkozik meg? Van-e olyan gyermek a csoportban, aki elmaradott a mozgás valamely területén. Mely terület az? Mi az elmaradás oka? Egy-egy példán mutassa be, hogy milyen módszerekkel segíti a pedagógus az óvodában a gyermek mozgásfejlődését!
- Van-e olyan kisgyermek a csoportban, akinek feltűnően nagyobb a mozgásigénye, mint a többieknek? Milyen megnyilvánulásokból lehet erre következtetni? Egy-egy példán mutassa be, hogy milyen lehetősége van a gyermeknek a mozgásos feszültség levezetésére!

IV. SZERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

Felkészülés az óvodai foglalkozásokra

A hospitálás megkezdése előtt 1 héttel adja le a tervezetét a mentorának!

A hospitálás megkezdésének feltétele a mentor által jóváhagyott, és korrigált tervezet.

Tervezetek és reflexiók

- Zenei nevelés + reflexió
- Testnevelés + reflexió

A reflexió tartalmazza a foglalkozások elemzését, és a mentor javaslatait.

A hospitálás összegzése – az elemzés felépítése

- Nevelési célok és feladatok
- Önállóság és helyzetfelismerés a gondozási teendők ellátásában
- A szabad játék támogatása
- Az irányított tevékenységek eredményessége (éneke-zene és testnevelés)

V. JEGYZŐKÖNYVEK A CSOPORTOS HOSPITÁLÁSRÓL* (a társak csoport előtti munkájáról)

Megegyezik a korábbi évek struktúrájával.

VI. ÖSSZEZŐ REFLEXIÓ A 4. FÉLÉV GYAKORLATI MUNKÁJÁRÓL

- Lapozza fel a félév elején megfogalmazott célokat és írja le, mit sikerült abból megvalósítani, és mi az, amivel még tovább kell dolgoznia.
- Készítsen „leltárt” az óvodai hospitálásról:
emelje ki három tapasztalatát az éneke-zene területéről
emelje ki három tapasztalatát a mozgás és testnevelés területéről.
- Fogalmazza meg nyitva maradt kérdéseit, kételyeit! Kezdheti így: *Nem tudom, mi a helyes pedagógiai eljárás, amikor... Számomra nem egyértelmű... A jelenlegi tudásom, tapasztalatom... Nehezen tudom összegezgetni...* stb.

Melléklet:

szakmai segédletek, megfigyelési szempontok; a bemutató foglalkozások (külső világ tevékeny megismerése) jegyzőkönyvek stb.

Portfólióját mutassa be az óvodapedagógus mentorának, aki kézjeggyével látja el, és munkáját a Gyakorlati képzési füzetében minősíti.

A portfólió határideje

Neveléstudományi Tanszék

* Nappali tagozatos hallgatók feladata

ÓVODAI GYAKORLAT

5. félév

Kedves Hallgatók!

A képzés 5. félévében a pedagógiai munka egészének áttekintésével, mentoruk támogatása mellett, egyre önállóbban látják el a nevelői feladatokat. A testi, érzelmi és szociális neveléssel kapcsolatos teendőket valamennyi tevékenységben érvényesítik. A félév új eleme, az irányított tevékenységek közül, a *környezet* megismerésére irányuló tevékenység vezetése.

Ebben a félévben az óvodai munkájuk közé tartozik: (Tantervi tájékoztató, Óvodapedagógus szak, ELTE-TOK)

- *a nevelői teendők önálló ellátása*
- *szervezett tevékenységek irányítása: a külső világ tevékeny megismerése;*
- *mesélés, versmondás; festés, rajzolás, mintázás és kézimunka; ének-zenei és mozgásos tevékenységek**
- *megfigyelések, reflexiók elkészítése.*

A PORTFÓLIÓ TARTALMI ELEMEI

I. EGYÉNI CÉLOK (terjedelem: 1 oldal)

A félév elején gondolja át az alábbiakat és feljegyzését lássa el dátummal!

1. Hol tartok az óvodai gyakorlati munkámban?

Gondolja át, és gyűjtse össze, hogy az óvodai nevelőmunkában milyen kompetenciákkal rendelkezik, melyek azok a területek, amelyekben már önállóan, biztonsággal mozog.

2. Mit várok ettől a félévtől?

Fogalmazzon meg legalább két-három három konkrét egyéni célt, amelyet az óvodai gyakorlata során ebben a félévben szeretne elérni!

II. A VILÁG MEGISMERÉSE

1. Az én világom: én és a környezet (egy oldalas plakát, vagy rövid esszé)

Képi vagy szöveges formában jelenítse meg a természeti-társadalmi környezethez való viszonyának egy aspektusát! Egy-egy látványhoz, pillanathoz, emléktöredékhez stb. kapcsolódó személyes élményei – mint „cseppben a tenger”, – kifejezhetik azt, amit fontosnak tart az emberi/fizikai környezetéről. Saját rajzot, fotót, valamint az azokat értelmező rövid szöveget kollázs formában is feldolgozhatja.

2. Mondókák és versek – válogatás a tanulmányai alapján (terjedelem: 1 oldal)

A cím és forrás megjelölésével gyűjtson olyan mondókákat, gyermekverseket, amelyek a világ egy-egy szegmensének megtapasztalását gazdagítják. Gyűjteményében az alábbi témakörök legalább két-két példával szerepeljenek:

- gyermek (pl. saját testtel kapcsolatos témák)
- család
- állatok
- növények
- természeti jelenségek
- számolók, sorolók (napok, hónapok stb.)

III. AZ ADATGYŰJTÉS ÉS MEGFIGYELÉS SZEMPONTJAI

1. Változások a gyermekcsoportban (terjedelem: 1 oldal)

Az ősszel kezdődő félév a változások ideje a gyermekcsoportban is: az iskolába lépők helyére új gyerekek érkeznek, de az óvodában maradók is sokat fejlődnek a nyár során. Vegye számba a gyermekcsoportban bekövetkezett változásokat, és foglalja össze tapasztalatait.

* Levelező tagozat kéthetes gyakorlatán: tervezett, írásbeli felkészüléssel.

2. A gyermekek tanulási tevékenysége az egész óvodai nap folyamán – megfigyelések (terjedelem: 2–3 oldal)

Kísérje figyelemmel a gyerekek önálló tevékenységét a nap folyamán (a szabad játékban, az önkiszolgálás terén, a munka, és munka jellegű tevékenységekben stb.) Az alábbi szempontok mentén *gyűjtsön példákat és készítsen rövid elemzést* a megfigyelt tanulási folyamatokról!

1) Spontán tapasztalatszerzés a napi rutintevékenységekben

Tekintse át a gyermekek szokásos mindennapi tevékenységét! Válasszon ki közülük egyet, és gyűjtse össze, hogy milyen tapasztalatszerzésre, miféle készségek kimunkálása adnak lehetőséget. Pl. öltözködés területén: ruhadarabok megnevezése, nagyság, szín, forma, felület; jobb-bal felismerése, számasság, páros-páratlan ruhadarabok; jelek és ruhadarabok egymáshoz rendelése; testrészek megnevezése, irányok, sorrendiség; az öltözködéshez szükséges mozgásos készségek gyakorlása: gombolás, cipzárhasználat, fűzés, csomózás, kötés, hajtogatás stb.; társas szabályok elsajátítása, együttműködés, egymás segítése terén stb.

2) Felfedezés

Jegyezzen fel néhány példát, amikor a gyermek viselkedése arra utal, hogy éppen környezetét fedezi fel, pl. nagy érdeklődést mutat valami iránt, hosszasan figyel, vizsgál valamit, vagy kísérletezik valamivel stb. Írja le pontosan, mit csinál, mit mond, kérdez a gyermek, mi fejeződik ki az arcán. Fogalmazza meg, miféle tapasztalatszerzésre (szociális, kognitív, mozgásos) kínált lehetőséget a gyermeknek a megfigyelt helyzet és tevékenység. Térjen ki bővebben arra, hogy miféle gondolati erőfeszítést kívánt a gyermektől az adott helyzet (analízis, szintézis, összehasonlítás, összefüggések felismerése, rendezés stb.)

3) Gyakorlati problémamegoldás

Gyűjtsön példákat arra, hogy mit tesz a gyermek, amikor valamilyen problémával találkozik. Jegyezzen le néhány megfigyelést, és elemezze:

- a) a probléma (tárgyhoz, tevékenységhez, társas helyzethez kapcsolódó) természetét;
- b) a gyermek konkrét viselkedését: hogyan próbálkozik a megoldással (önállóan vagy segítséggel; próba-szerencse eljárással, vagy előzetes átgondolással stb.);
- c) milyen érzelmek jelennek meg a gyermek arcán a probléma felbukkanásakor és a megoldásakor;
- d) melyek voltak a divergens gondolkodás jelei, viselkedéses megnyilvánulásai;
- e) mit tesz, amikor elakad, nem tudja megoldani stb.

3. Egy pedagógiai vizsgálat

Válasszon ki az alábbi irodalom alapján *egy pedagógiai vizsgálatot*, és természetes helyzetben, pl. a szabad játék során végezze el. Ügyeljen arra, hogy a feladatadás kétszemélyes helyzetben, játékos formában történjen, és rövid ideig tartson! Jegyezze le a gyermek válaszait, viselkedését a feladathelyzetben. Ismertesse a vizsgálat menetét, és elemezze a tapasztalatait.

A gyermek neve fiktív legyen (elegendő egy keresztnév), az életkort évszámmal és hónappal, pl.: 5;2 jelölje.

Forrás: Porkolábné Balogh Katalin – Balázné Szűcs Judit – Szaitzné Gregorits Anna (2004, szerk.): *Komplex prevenció program*. Trefort Kiadó, Bp. A gyermek megismerésének, fejlődésének nyomon követését szolgáló eszközök és módszerek. 40–47.

IV. SZERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

A hospitálás megkezdésének feltétele a mentor által jóváhagyott, és korrigált tervezet.

Tervezetek és reflexiók (az elemzéssel, és a mentor javaslataival)

- *Környezeti nevelés* + reflexió
- *Matematikai nevelés* + reflexió
- *Az előző félévekben megismert területekből**: (mesélés, versmondás; vizuális alkotás; ének-zene, testnevelés (Tervezetek/vázlatok) + reflexió

* Levelező tagozatos hallgatók kéthetes gyakorlatának feladatai

V. JEGYZŐKÖNYVEK A CSOPORTOS HOSPITÁLÁSRÓL* (a társak csoport előtti munkájáról)

Megegyezik a korábbi évek struktúrájával.

VI. ÖSSZEGZŐ REFLEXIÓ AZ 5. FÉLÉV GYAKORLATI MUNKÁJÁRÓL

- Lapozza fel a félév elején megfogalmazott célokat és írja le, mit sikerült abból megvalósítani, és melyek azok a területek, amivel még tovább kell dolgoznia.
- Fogalmazzon meg 1-2 kérdést az eddigi gyakorlatával, vagy a felkészülésével kapcsolatosan! Kezdheti így: *Nem tudom, mi a helyes pedagógiai eljárás, amikor... Számomra nem egyértelmű... A jelenlegi tudásom, tapasztalatom... Nehezen tudom összeegyeztetni... stb.*
- Készítsen „leltárt” az óvodai hospitálásról: emeljen ki három dolgot, amit az óvodás gyermek gondolkodásáról megtapasztalt emeljen ki három dolgot, amit az óvodás gyermek tájékozottságáról megtapasztalt.
- Gondolja át, mi az, amit szívesen „kipróbálna” a saját óvodájában, a saját csoportjában.

Melléklet:

szakmai segédletek, jegyzőkönyvek, rajzok stb.

Portfólióját mutassa be az óvodapedagógus mentorának, aki kézjeggyével látja el, és munkáját a Gyakorlati képzési füzetében minősíti.

A portfólió leadási határideje

Neveléstudományi Tanszék

---

* Nappali tagozatos hallgatók feladata

ÓVODAI GYAKORLAT

6. félév

Kedves Hallgatók!

Tanulmányaik befejező, 6. félévé, a szerepek metamorfózisának időszaka: az iskolához kötődő „hallgatói” szerepet lassan felváltja a „pályakezdő pedagógus” szerepe. Ebbe az irányba mutat az, hogy – a mentoruk támogató jelenlétében ugyan, – de már önállóan látják el a nevelői teendőket a gyermekcsoportban. A csoportbeli nevelőmunka mellett, feladataik közé tartozik, hogy – lehetőség szerint, – bekapcsolódjanak az intézmény életébe (részvétel a szakmai napokon, munkaközösségi megbeszélésen, szülői értekezleteken stb.) Az intézményi működés áttekintését szolgálja a két (választott és kijelölt) óvoda összehasonlító elemzése.

A PORTFÓLIÓ TARTALMI ELEMEI

I. EGYÉNI CÉLOK (terjedelem: 1 oldal)

A félév elején gondolja át az alábbiakat és feljegyzését lássa el dátummal!

- 1. Pedagógiai kompetenciák.** Hol tartok az óvodapedagógussá válás folyamatában?
- 2. Feladatok:** az félévi cél meghatározása és az összefüggő gyakorlat munkaterve, ütemezése

II. AZ ADATGYŰJTÉS ÉS MEGFIGYELÉS SZEMPONTJAI

1. A két intézmény bemutatása és összehasonlító elemzése (2 o.)

Tekintse át a gyakorló óvoda és a választott óvodájának működését, tanulmányozza az intézmények dokumentációit, korábbi tapasztalatainak anyagát, feljegyzéseit, valamint az óvoda és gyermekcsoport mindennapi életétől vezetett jegyzőkönyveit.

Az alábbi szempontok alapján hasonlítsa össze a két intézményt:

- a két intézmény nevelési programja (kiemelt feladatok stb.)
- a környezeti, tárgyi feltételek azonos és eltérő elemei (település, épület, udvar, csoportszám stb.)
- a személyi feltételek óvodánkénti sajátosságai (pedagógusok, segítő szakemberek stb.)
- a felnőttek feladatai a gyermekcsoporton belüli (pedagógusok, dajkák, gyermekfelügyelő stb.)
- a gyermekcsoport összetétele és életének megszervezése (spontán és szervezett tevékenységek rendszere stb.)
- az óvoda légköre, kapcsolati kultúra, nyitottság, mentálhigiéné stb.
- egyéb
- szubjektív észrevételek, benyomások.

Az összehasonlító elemzését ajánlott táblázatos formában megjeleníteni.

2. A gyermekcsoport bemutatása (terjedelem: 2 o.)*

- a gyermekcsoport jellemzői (összetétele, életkori és egyéni sajátosság, óvodakezdők, iskolába készülők sajátos nevelési igényűek stb.)
- a csoport életének, tevékenységének legfontosabb jellemzői, keretei (hetirend, napirend stb.)
- szokások és normák a gyermekcsoportban: egészséges életmód, a közösségi szokások és hagyományok)
- a csoport játékanak jellemzői (játékfeltételek, játéktendenciák az adott időszakban)

3. Kapcsolatok – megfigyelések, tapasztalatok rögzítése az alábbi területeken (terjedelem: 2 o.)

Az óvodai kapcsolatok bemutatásához elsősorban a megfigyelési alapján készített tényszerű feljegyzésit használja fel. Az a fontos, hogy valamennyihez keressen legalább egy-egy konkrét példát, és azt röviden elemezze:

* Nappali tagozaton: teljes körű bemutatás; levelező tagozaton: a változások rögzítése.

- óvodapedagógus – gyermek (az egyéni bánásmód esetei stb.)
- óvodapedagógus – óvodapedagógus; vezető-munkatársak; óvodapedagógus-dajka; óvodapedagógus-külső szakemberek (együttműködés a közösségben: készíthet egy grafikus áttekintést ezek kapcsolódásáról, vagy rögzítheti egy-egy szakmai megbeszélés tartalmát stb.)
- óvodapedagógus – család kapcsolata (a faliújság fotókkal illusztrált közleményei; családlátogatás stb.)
- gyermek – gyermek (barátkozások stb.)

Az óvodai kapcsolatok áttekintéséhez hálótervet is készíthet.

4. Esetbemutató: egy gyermek bemutatása (terjedelem 1-2 o.)

A gyakorlata során válasszon ki egy gyermeket a csoportban, akiről – a tanulmányai során megismert pedagógiai módszerek alkalmazásával – folyamatosan információt gyűjt, majd az alábbiak szerint összegezi:

- a gyermek kiválasztásának szempontja (ha valamilyen probléma miatt választotta, itt fogalmazza meg, pl. nevelési probléma, fejlődési elmaradás, sajátos nevelési igény, hátrányos helyzet stb.)
- a gyermek megismeréséhez alkalmazott módszerek megnevezése a gyermek megfigyelése, pedagógiai vizsgálata, interjú az óvodapedagógussal, beszélgetés a gyerekekkel stb.)
- a gyermek rövid bemutatása (külső jellemzők leírása)
- a gyermek környezete (család, lakóhely)
- a gyermek fejlődése: a testi-és mozgás területén, önállóság, értelmi fejlettség, társas viselkedés és nyelvi kifejezőképesség (probléma esetén: azt a területet érdemes kiemelni, amelyet a választásban megjelölt: milyen elmozdulás tapasztalható, milyen pedagógiai erőfeszítések nyomán következett be stb.)
- összefoglalás: az eset tanulságai (mit tanult belőle, milyen tanulságokat vont le ön maga számára a gyermekmegismerésről, a gyerekekről stb.)

III. SZERVEZETT TEVÉKENYSÉGEK

- felkészülés az irányított tapasztalatszerzésre (ennek része a zárófoglalkozás) (tervezetek, vázlatok: mese, vers; ének, zene, énekes játék; rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, mozgás és a külső világ tevékeny megismerése)
- reflektálás az elvégzett munkára – foglalkozásonként (önértékelés és további feladatok felvázolása)
- a mentor visszajelzése (értékelése, javaslatai)

IV. ÖSSZEGZŐ REFLEXIÓ ÉS KITEKINTÉS

- az összefüggő gyakorlat eredményei a célok és feladatok tükrében
- területek, ahol biztonságosan mozog, és területek, ahol a felkészültségét bizonytalanabbnak érzi
- lehetőségek a továbblépésre; a szakmai fejlődés új állomásai
- élmények és tanulságok a gyakorlatról
- kapcsolat a mentorral
- jövőbeli tervek.

A portfólió – az előző félévekhez hasonlóan – a kötelező óvodai dokumentumokon, tervezeteken kívül, tartalmazhat rajzokat, fotókat, de akár hangfelvételeket is.

Terjedelem: (tervezetekkel együtt) 20–25 oldal.

A portfólió leadásának határideje

Neveléstudományi Tanszék

Irodalom:

- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.
http://www.umvp.eu/files/MK_12_171.pdf (Utolsó letöltés: 2015.02.15.)
- Bakonyi Anna (2009): *Az óvodás gyermek fejlődésének nyomon követése*. Educatio Társadalmi, Szolgáltató, Nonprofit Kft., Bp.
http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciaterulek/ovodai_nevelo/dokumentumok/az_ovodas_gyermek_fejloedesenek_nyomonkovetese.pdf (Utolsó letöltés: 2015.02.15.)
- Böddi Zsófia – B. Lakatos Margit (2014): *A gyakorlatvezetés alapismeretei: a gyakorlatvezetés pedagógiája*. Oktatói segédanyag gyakorlatvezetők képzéséhez. ELTE TÓK, TÁMOP 4.1.2. B 2-13/1-2013-0007 pályázat támogatásával
- Falus Iván – Kimmel Magdolna (2003): *Portfólió*. Gondolat Kiadói Kör, Bp.
- Kopp Erika – Rapos Nóra – Tókos Katalin – Czető Krisztina: *Javaslat az osztatlan tanárképzés gyakorlati rendszerének átgondolására és a jelenlegi gyakorlatok alapelveinek és funkcióinak meghatározására*. ELTE-PPK, TÁMOP 4.1.2. B 2-13/1-2013-0007 Országos koordinációval a pedagógusképzés megújításáért pályázat támogatásával
- Kósáné Ormai Vera (2001): *A mi óvodánk*. OKKER, Bp.
- Nevigánszky Éva: *Gyakorló óvodai illemtan*. <http://www.tok.elte.hu/file/ovogyakhelyszab.pdf>. Utolsó letöltés: 2015.02.15.)
- Podráczky Judit – B. Lakatos Margit – Böddi Zsófia (2011): *A gyakorlati képzés füzete az óvodapedagógus szak nappali tagozatos hallgatói számára nemzetiségi szakiránnyal*. ELTE-TÓK. Neveléstudományi Tanszék. Bp.
- Podráczky Judit – B. Lakatos Margit – Böddi Zsófia (2011): *A gyakorlati képzés füzete az óvodapedagógus szak levelező tagozatos hallgatói számára*. ELTE-TÓK. Neveléstudományi Tanszék. Bp.
- Porkolábné Balogh Katalin – Balázsné Szűcs Judit – Szaitzné Gregorits Anna (szerk.)(2004): *Komplex prevenció óvodai program. Kudarc nélkül az iskolában*. Trefort Kiadó, Bp.
- Szivák Judit (2014): *Reflektív elméletek, reflektív gyakorlatok*. ELTE Eötvös Kiadó.
- TANTERVI TÁJÉKOZTATÓ. ÓVODAPEDAGÓGUS SZAK, LEVELEZŐ TAGOZAT. SZAKMAI GYAKORLAT, ELTE-TÓK. Bp.
http://www.tok.elte.hu/file/LOK_taj.pdf (Utolsó letöltés: 2015.02.15.)
- TANTERVI TÁJÉKOZTATÓ. ÓVODAPEDAGÓGUS SZAK, NAPPALI TAGOZAT. SZAKMAI GYAKORLAT, ELTE-TÓK. Bp.
http://www.tok.elte.hu/file/NOK_taj.pdf. (Utolsó letöltés: 2015.02.15.)